

שיל"ת

קונטרס

דפי יד שנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י
ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גליון עט שנה ב' פרשת במדבר חודש אייר שנת ה' תשפ"ב לפ"ק
יבמות עד. - פ:

**קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל
ניתן לפנות לכתובת המייל
sh0533132203@gmail.com**

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל" 053-3132203

נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.

פרנס השבוע

השבוע פרשת במדבר הגיליון

יוצא לאור

לע"נ

אדונינו מורנו ורבינו

הרה"ק ר' אליעזר זאב בן הרה"ק

ר' מאיר מקרעטשניף זיע"א

הי"ד

לרגל יומא דהלולא קדישא שחל

בשבת קודש - כ"ז אייר

ת.נ.צ.ב.ה.

מה בגליון?

- מה שראו להביא ראיה מפסח למעשר דאפי' שהם מכלל הקדים נכתבו בנפרד, מה הראיה פסח למעשר, הרי פסח נכתב לפני הקדים ולכך ניחא מה דעדיין בעינן לכתוב הקדים להביא שאר הקדים, אבל מעשר היות ונכתב אחר הקדים למאי נכתב, הרי הוא כבר נכלל בקדים וכבר כתוב ועומד, ומה הוסיפו בזה? (הערה שי"א)
- לר' יוחנן שתירץ דאפי' תימא ר"מ דשאני הכא שכבר אכלה, קשה מה הסברא בזה, וכי משום שעד עכשיו אכלה בהיתר נתיר לה לאכול עכשיו באיסור, דמה איכפת לן שעד עכשיו כן אכלה, הרי עכשיו אסורה? (הערה שי"ד)
- מה שבעו מרב שסת על פלוע דכא כהן אם מותר בגיורת ומשוחררת, לכאורה היה אפשר לפשוט האיבעיא מן המשנה לעיל, דאמרו פלוע דכא וכו' הן ועבדיהן יאכלו בתרומה, ולא אמרו דנשותיהן יאכלו, דמשמע שאין כלל אופן שנושא אשה המותרת לו ומאכילה בתרומה, ואלא ודאי דכלל אינו מותר בה ולכך לא כתבו כן במשנה? (הערה שי"ז)
- מה שתירצו לגבי בת פרעה דמה שלא קבלו גרים לא שייך אכלה, דהרי הטעם היה שגירותם הוא בשביל שולחן מלכים, והיא שהיתה בת מלך אינה נריכה לכך, דבאמת עדיין קשה

דהרי שולחן מלכים כשל שלמה לא היה לה, וא"כ אולי בשביל
 כך נתגיירה ולמה קבלוה? (הערה ש"א)

• לרבנן שאמרו בתחילה לגבי דוד דמואבי ולא מואבית דרשינן
 ולכך ראו בתחילה להתירו, איך אח"כ חשבו לאוסרו משום
 הפירכא שאמר להם דואג, והרי כבר הביאו הפסק של מואבי
 ולא מואבית, ואם יש לחוש לפירכא למה מן הפסק של שמואל
 שהביא להם יתרא כן חששו מפניו? (הערה ש"ה)

• מה שהקשה רבי מהא דאם עובר ירך אמו וכמו שאמרו כאן
 דמיחסיס הבן אחר האם, איך ישתמשו בו לחטאת הרי ולד
 חטאת הוא ולמיתה אזיל, דמה הקושיא כלל דמה ההכרח לומר
 דעובר ירך אמו, הרי מה דמיחסיס אחר האם אין זה עניין כלל
 להא דעובר יהא ירך אמו, אפשר דבאמת לאו ירך אמו ולכך
 מתכפרים בו? (הערה ש"ב)

• לפי מה שאמרו כאן בגמ' דממזרים דאינם ידועים בליבור לא
 חיי, קשה מה דמלינו בקידושן דנחלקו מה יהא הדין לכשיבוא
 אליהו, אם משפחה של ממזרים שנטמאה בישראל נטמאה, או
 שאליהו ירחיקם, דלכאורה איך שייך שיארע כן כלל, והרי אם
 אינם ידועים ויש חשש שיטעו בהם לא חיי, ובאיזה משפחות
 איירי שם שנחלקו בזה? (הערה ש"ג)

• מה שאמרו בנולד בחודש ח' דהרי הוא כאבן ואסור לטלטלו
 ומש"כ להאכילו מותרת אמו מפני הסכנה, וביאר רש"י דגם
 משום סכנה דבן איירי, קשה דאם חשוב כאבן למה חיישינן
 לסכנה דידיה? (הערה ש"ד)

דף עד ע"א

שיב. בגמ' האי תנא דבי ר"ע היא

שיא. בגמ' מעשר בהמה היינו קדשים וליטעמיך מי לא תנן פסח וקתני קדשים. היינו כשם שכתבו גם פסח וגם קדשים אפי' דפסח בכלל קדשים הוא, כך ניהא שנכתב גם מעשר בהמה וגם קדשים אפי' דמעשר בהמה בכלל קדשים הוא. אבל קשה דעדיין יש חילוק בין שניהם, דפסח נכתב לפני קדשים ואח"כ הוסיף התנא לומר דה"ה בכל הקדשים, וניהא יותר מה דכתבו שניהם, אבל מעשר נכתב אחר קדשים, והיות דבכלל קדשים הוא הרי הוא כבר נכתב בקדשים ולמאי לנו להוסיף ולכותבו, ואם היה התנא רוצה לכותבו בנפרד וכפסח, היה לתנא לכתוב מעשר קודם לשאר קדשים, דבזה לכל הפחות במה שיכתוב עכשיו קדשים יהא מוסיף בזה שאר קדשים, וא"כ מה הראיה מפסח כלל, ולכאורה מוכרחים לומר דמעשר הכתוב כאן אין זה מעשר שהוא מכלל קדשים, וצ"ע.

דמרבי ליה לערל כטמא וכו' ואף ר' יצחק סבר ערל אסור במעשר. היינו דבגמ' כאן רצו להביא ראיה מכך דלא כתבו כאן ערל יחד עם טבול יום, דזהו ראיה שערל אסור במעשר, דאל"כ דינו כטבול יום והיה לתנא לכותבו, ותירצו בגמ' דבאמת תנא דבי ר"ע היא, ובפשיטות התירוץ היא דבאמת אפשר דערל מותר במעשר, ומה שלא נכתב כאן יחד עם טבול יום, זהו משום שר"ע היא דסבר דערל כטמא ואסור בפרה, וממילא אינו כטבול יום שכן מותר בפרה. אבל עיין בערוך לנר דכתב דבאמת לר"ע ערל כטמא גם לעניין מעשר שהוא אסור במעשר, ולפי זה מבואר מה שאמרו בגמ' לקמן ואף ר' יצחק סבר ערל אסור במעשר, והיינו כר"ע דגם אסר ערל במעשר. אבל קשה דא"כ באמת יש ראיה מהברייתא כאן דערל אסור במעשר, וכמו שרצו לומר בתחילה, דלכך לא נכתב ערל עם טבול יום, ומשום דהוא

אסור במעשר, ואפי' דגם בפרה אסר מ"מ ראייה הוא, וא"כ מה היה הדחיה של הגמ' על ראייה זו דהאי תנא ר"ע היא. ואולי יש לומר בדוחק דכל האיבעיא של הגמ' אם ערל אסור במעשר אינה לשיטת ר"ע, דזה פשוט שאם ערל כטמא שהוא אסור במעשר כמותו, וכל האיבעיא הוא אם ערל עצמו גם אם אין דינו כטמא אם אסור במעשר או לא, וממילא כאן שהברייתא ר"ע היא לא פשטו בזה האיבעיא.

דף עד ע"ב

שיג. בגמ' ואי סלקא דעתך בקדשים איקרי כאן והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל אלא ש"מ בתרומה. היינו דאם תאמר דההיתר בהערב שמש הוא בקדשים דמותר לאכול, יהא קשה דהרי הכתוב קראה טמאה עדיין וא"כ תטמא הבשר וכתוב לא יאכל, ואיך תאכל. אבל קשה דאם באמת מיירי כאן בקדשים היה צריך לומר דמה שאמר

הכתוב אשר יגע בכל טמא לא מיירי בטמא אחר הערב שמש, דדבר פשוט הוא דאם לאכול מותרת שנגיעתה לא תטמא, ומה ההכרח לומר דהיה הבשר נטמא ממנה אחר הערב שמש. ואין לומר דא"כ היה קשה לגבי מה כן קראה הכתוב טמאה, ומכך שקראה טמאה ודאי לגבי נגיעה בבשר קדשים קאמר, וממילא ודאי רק בתרומה מותרת ולא בקדשים. דבאמת אפשר דהכתוב קראה טמאה לגבי מה שאסורה בתרומה, אבל בנגיעה בבשר קדשים לא תטמא, וצ"ע.

דף עה ע"א

שיר. בגמ' מאן תנא משתמרת לביאה פסולה דאורייתא אכלה וכו' ר' יוחנן אמר אפי' תימא ר"מ שאני הכא שכבר אכלה. צריך ביאור מה החילוק באיזה אופן מיירי כאן, וכי בשביל שבכבר אכלה מיירי יהא מודה בזה ר"מ, הרי עדיין היא משתמרת לביאה פסולה ולמה

תאכל, ומה איכפת לן מה שעד עכשיו שלא היה פצוע דכא כן אכלה כדי להתירה בשביל כך עכשיו. ואולי יש לומר דדוקא אם עדיין לא אכלה דהיינו שמירי שרק עכשיו נישאת לו ועדיין לא בא עליה, בזה תיאסר לאכול משום דמשתמרת לביאה פסולה, דיש חשש גדול יותר בכהאי גוונא שיבוא עליה דתאוותו גדולה יותר דעדיין לא בא עליה עד עכשיו, וכמו שאסרינן בחופת נידה ייחוד כל זמן שלא בא עליה פעם אחת, וממילא לא תאכל דכמעט ודאי הוא שיבוא עליה בפסול, והוה משתמרת ממש לביאה פסולה, אבל כאן שמירי שכבר אכלה והיינו שכבר בא עליה הרבה פעמים קודם שנעשה פצוע דכא, אין תאוותו גדולה כ"כ, ולכך גם לא גזרינן בכהאי גוונא ייחוד משום נידה, וממילא לא יהא חשש שיבוא עליה באיסור, ולכך תאכל גם עכשיו, דבאמת אין היא נחשבת משתמרת לביאה פסולה. רק דלפי ביאור זה קשה מה שאמרו בגמ' דמה שר"א

אינו סובר כן דא"כ הא דנישאת לכהן ומת למה לא תאכל בתרומה שהרי אכלה, דמה עניין זה לכאן כלל, דהרי מה שכאן אוכלת משום שכבר אכלה, אין זה אכילה מכוח אכילתה שכבר אכלה, אלא זהו רק טעם למה לא חיישינן לביאה פסולה, ומה שאוכלת הוא מכוח נישואיה לכהן דעדיין אשתו היא, ומשא"כ שם במת הכהן מה תהו"א שתאכל אחר שמת משום אכילתה קודם, וצ"ע.

דף עה ע"ב

שמו. בגמ' אמר רב יהודה אמר שמואל פצוע דכא בידי שמים כשר. ביאר רש"י דהיינו ע"י רעמים וברד או ממעי אמו. ובאמת צריך ביאור איזה אופן הוא בגדר בידי שמים ואיזה אופן הוא בגדר בידי אדם, דלכאורה אם ע"י רעמים וברד בידי שמים הוא, אולי נלמד מכך דגם אם נפל עליו כותל וכדומה דלא הפילו עליו אדם דיהא דינו כבידי שמים וכשר, או דלמא יש לומר דכיון דכותל זה בידי אדם

ואולי יש לומר דלכו"ע יש איזה אפשרות שיתחמם, רק שאין זה בקל דהרי שליט בה אורא, ולכך נחלקו אם כהאי גוונא כשר הוא או לא, אבל אין זה מחלוקת במציאות.

דף עו ע"א

שיז. בגמ' בעו מיניה מרב ששת פצוע דכא כהן מהו בגיורת ומשוחררת. לכאורה אפשר לפשוט האיבעיא מן המשנה לעיל (ע.) דאמרו דפצוע דכא וכרות שפכה הן ועבדיהן יאכלו בתרומה, ונשיהן לא יאכלו, דלכאורה אם היה מותר בגיורת ומשוחררת למה לא יאכיל להם בתרומה, והרי אין אשה זו משתמרת לביאה פסולה, דהרי מותרת לו לכתחילה, ולמה לא יאכילה בתרומה, וא"כ למה לא חילקה המשנה שבגיורת ומשוחררת כן יאכלו, ואלא משמע דבאמת אסור פצוע דכא כהן בגיורת ומשוחררת ולכך לא אמרו דבהם כן מותר להאכילם בתרומה. והיה אפשר לומר

נבנה ממילא הרי הוא קרוי בידי אדם ויהא פסול, ואפי' אם תאמר דכותל שנפל עליו בידי אדם הוא, מה יהא הדין בנפל עליו חתיכה מן ההר, כיון דהוא מעשה שמים דהרי לא יצר אדם את ההר, וממילא יהא דינו כבידי שמים, או לא אלא אפי' בזה איכא למיזר דמה שנפל החתיכה מן ההר הוא נגרם ע"י דריכת אנשים באותו מקום, וממילא הנפילה הוא מעשה אדם וכן יהא פסול כבידי אדם, וצ"ע.

שמו. בגמ' א"ר הונא כקולמוס כשרה כמרזב פסולה האי שליט בה אורא וכו' ורב חסדא אמר כמרזב כשרה כקולמוס פסולה האי גריד וכו'. צריך ביאור דהרי בשלמא רב הונא מתרין הא דלא גריד, דבאמת גם כקולמוס גריד רק שמאחריו הוא, וכדתירין רבא לקמן, אבל רב חסדא איך הוא חולק על רב הונא, והרי לא שליט כמרזב אורא ולא יתחמם, ולמה יהא כשר. ודוחק לומר דנחלקו במציאות אם מתחמם או לא.

דהיות וההיתר של פצוע דכא כהן בגיורת ומשוחררת הוא על צד שלאו בקדושתיה קאי, ממילא גם לא יהא מותר בתרומה כלל כיון דכבר אינו בקדושתו, וודאי שלא יאכיל לאשתו. אבל באמת א"א לומר כן, דהא בהדיא אמרו שם במשנה דהוא כן אוכל ומאכיל בתרומה, והיינו שלעניין זה הוא כן נשאר בקדושתו, ומה שאמרו כאן לאו בקדושתיה קאי היינו לגבי ייחוסו, אבל לגבי שאר דברים כן בקדושתו קאי, וממילא הדרא קושיא לדוכתא למה לא יאכיל לה בתרומה, ולמה לא הביאו דין זה שם במשנה. ואולי יש לומר בדוחק דאפי' דהוא עצמו בקדושתו קאי לעניין תרומה, מ"מ להאכיל בתרומה למי שהוא נושא אותה על צד החלק שאינו בקדושתו זה א"א לומר, דההיתר הוא משום שהיא אינה בכלל קהל, וממילא גם לא יתפוס נישואין אלו לגבי תרומה שיאכילה מכוח נישואין אלו, ואפי' ששפחה ועבד כנעני כן אוכלים בתרומה

מכוח פצוע דכא כהן, מ"מ מכוח נישואין כאלו אין מאכיל בתרומה, ורק בקניין דמים יכול להאכילם בתרומה, אבל דבר מיוחד הוא וצ"ע בזה.

שיח. בגמ' בעו מיניה מרב ששת פצוע דכא כהן מהו בגיורת ומשוחררת וכו' א"ל רב ששת תניתוה פצוע דכא ישראל מותר בנתינה. היינו דמכך שפצוע דכא ישראל מותר בנתינה משמע דאין הפצוע דכא נשאר בקדושתו, וממילא כך גם לגבי פצוע דכא כהן יש להתיר לו גיורת ומשוחררת דכבר אינו בקדושתו. אבל לכאורה קשה דהרי אם פצוע דכא כבר אינו בקדושתו למה התירו פצוע דכא דווקא ישראל בנתינה, ולמה אם הוא כהן לא התירוהו בנתינה, וא"כ אולי באמת אם הוא כהן אפי' דפצוע דכא הוא יהא עדיין בקדושתו, וממילא יהא אסור גם בגיורת ומשוחררת, ומה הראיה שרצו להביא מכאן לכהן. ואולי יש לומר שבאמת פצוע דכא אינו נופל מקדושתו לגמרי, והראיה

הוא רק שפצוע דכא נופל קצת מקדושתו, וממילא אם הוא ישראל יורד בקדושתו קצת שמותר בנתינה, ואם הוא כהן יורד קצת מקדושתו ומותר בגיורת ומשוחררת, אבל בנתינה אם הוא כהן באמת נשאר באיסורו אפי' שהוא פצוע דכא.

שיט. בגמ' אלא כי גזור רבנן בכשרים בפסולים לא גזור רבנן. צריך ביאור דאם אין הגזירה תלויה באם הוא ראוי להוליד או לא, א"כ מניין לנו שאין זה דבר התלוי בקדושתו, ובאמת גזרו רק על מי שעדיין בקדושתו, ומכך שלא גזרו על פצוע דכא נלמד מינה דאינו בקדושתו. וצריך לומר דאפשר לומר כן רק דמ"מ אפשר גם לומר דבפסולים לא גזרו ואפי' דבקדושתם כן קיימי, וזה משום דאין זה שכיח כ"כ, וממילא ראייה לומר דאינו בקדושתו אין מכאן.

שב. בגמ' הדר אמר רבא לאו מילתא היא בהיותן עכו"ם לית

להו חתנות נתגיירו אית להו חתנות. היינו דא"א לומר דבנתגיירו מיירי רק בגזירה דרבנן וממילא נחלק דהגזירה היתה באופנים מסויימים, דבאמת מוכרחים לומר דהתורה מיירי בנתגיירו, דבלא נתגיירו לא שייך בהם לשון חתנות, וממילא כיון דמיירי באיסור תורה אין לחלק דהתורה אסרה באופנים מסויימים דווקא, דמניין לנו לחלק כן, וממילא מה שאמרו שפצוע דכא אינו אסור מוכרחים לומר דזה משום שאינו בקדושתו, ולכך אין עליו איסור תורה, וממילא ניחא הראיה שהביא רב ששת מהא דפצוע דכא ישראל מותר בנתינה.

דף עו ע"ב

שבא. בגמ' מידי הוא מעמא אלא לשולחן מלכים הא לא צריכא ליה. היינו שהיות ובת פרעה היא לא היתה צריכה לשלמה בשביל שולחן מלכים, וממילא גירות כזו קבלו. אבל קשה דאפשר דאפי' שהיתה בת

פרעה, מ"מ כן היתה צריכה לשלמה בשביל שולחן מלכים, דהרי שלמה היה לו שולחן מלכים מיוחד ביותר, וכמו שאמרו על סעודתו כסעודת שלמה בשעתה, וממילא עדיין היא קשה למה קבלו גירותה. ואולי יש לומר דאפי' שהיה לה שולחן מלכים גדול יותר אצל שלמה, מ"מ בשביל כך לא היתה מתגיירת אם יש לה כבר שולחן מלכים אצל אביה, ובזה שכן נתגיירה משמע דבאמת לשם שמים נתכוונה ולכך קבלה.

שכב. בגמ' ותיפוק ליה דהא מצרית ראשונה היא וכי תימא הנך אזלי לעלמא והני אחרניני נינהו.

היינו דאפשר שאותם מצרים שהיו יושבים שם בזמנו אחרים נינהו, ועליהם לא היה איסור שלא יבואו בקהל. אבל קשה מה ההו"א לומר שבת פרעה מעמים אחרים באה, והרי מזה שהיתה בת פרעה ראייה הוא שמהמצרים האסורים היא באה, דהרי שושלת של מלכי המצרים הנקראים פרעה ודאי מן

המצרים הראשונים הם, ואפי' אם העמים עצמם היו אחרניני, אבל המלכים שבשם זה נקראו ודאי מאותו שושלת הם, וממילא מה ההו"א שלא תהא מצרית האסורה, וצ"ע.

שכג. בגמ' ואביו לא ידע ליה

והכתיב והאיש בימי שאול זקן בא באנשים וכו' שנכנס באוכלוסא ויצא באוכלוסא.

היינו דישי אבי דוד היה אדם מפורסם מאוד וא"א שלא ידע ליה שאול. אבל קשה דאפשר שאפי' שהיה ישי אדם מפורסם, מ"מ לא היה יודע שאול שדוד הוא בנו, ולכך שאל בן מי הנער הזה, ומה הקושיא מכך שהיה אדם מפורסם, וצ"ע.

שכד. בתוד"ה מנימין גר מצרי בא"ד

ובה"ג תירין דמצרים שבו למקומן דנתן להם הכתוב קצבה. היינו שלכך היה מנימין אסור בקהל דכבר חזרו למקומן בזמנו. ומה שלכאורה יקשה דאפשר שבימי שלמה עדיין לא חזרו למקומן, וממילא מה הראייה שהביאו ממנימין לשלמה, ואפשר שבימי שלמה

היו שם עמים אחרים ולכך הותרה לו בת פרעה. והביאור פשוט דמה שבלבלן סנחריב היה אחר ימי שלמה, וממילא אם כשחזרו למקומן היו אותם מצרים האסורים, ודאי הוא שקודם שבלבלן סנחריב היו שם אותם מצרים האסורים.

דף עז ע"א

שכה. בגמ' אמר רבא מלמד שחגר חרבו כישמעאל ואמר כל מי שאינו שומע הלכה זו ידקר בחרב כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי. היינו דהיות וכך פסקו הלכה אין לפסוק כנגדו, דכל בית דין שפסק הלכה אין ביי"ד חבירו יכול לבטלו וכו'. וצריך לומר דלא ידעו שכך פסק שמואל בבית דינו דהרי בימיהם היה וכדלקמן, ולכך חשבו לפסוק שגם מואבית אסורה. אבל לכאורה קשה דהרי כבר בימי בועז פסקו הלכה כן, דאמרינן שם דבו ביום שנשא את רות פסקו הלכה דמואבי ולא מואבית, ועל סמך כן נשאה,

ואיך לא שמעו מכך חכמים דלכך היה צריך להביא להם פסקו של שמואל. ובפרט קשה שמצינו שהם עצמם אמרו לו בתחילה אותו דרשה דמואבי ולא מואבית, דמשמע שכבר ידעו מהלכה זו ואיך היה הו"א לפסוק שאסורה. ואולי יש לומר ששמעו מדרשה זו ולא שמעו שנפסק הדבר להלכה, ולכך היה להם הו"א לפסוק דאסורה, ומה שכבר פסקו כן בימי בועז, אולי באמת לא היה הדבר פסק הלכה ממש, אלא רק דרשה שנאמרה בבית המדרש, והיות ושם לא הביאו פירכא על דרשה זו לכך נשא בועז את רות, אבל הלכה פסוקה היה רק בבית דינו של שמואל.

שכו. בגמ' כתנאי עמוני ולא עמונית

מואבי ולא מואבית דברי ר' יהודה ר"ש אומר על דבר אשר לא קדמו אתכם בלהם ובמים דרכו של איש לקדם וכו'. כאן משמע דדי בכל אחד ממקראות הללו ללמוד דבר זה למעט עמונית ומואבית מן האיסור לבוא בקהל, ובזה נחלקו ר"י

ור"ש אם בטעם תליא מילתא או שמן תיבות אלו מואבי ועמוני למידיים כן, אבל בגמ' לעיל משמע דהלימוד למעטם הוא ממואבי ולא מואבית וכו', ומשא"כ הפסוק אשר לא קדמו בא רק למעט מצרית ואדומית מלימוד זה, ולכאורה הגמ' לעיל הוא דלא ככו"ע. וכך גם לכאורה קשה מהגמ' לקמן דאמר דוד עלי ועליך נאמרו ב' מקראות הללו, וביאר המהרש"א דהיינו מואבי ועמוני ואשר לא קדמו, דיקשה כנ"ל למאי בעינן ב' המקראות ודי באחד מהם ללמד דבר זה. ושם יש לתרץ כהמהרש"ל דב' מקראות היינו מואבי ועמוני, אבל על הגמ' לעיל יקשה, וצ"ע.

דף עז ע"ב

שכו. בגמ' ואיכא דאמרי אמר ליה אני שונה עמיו מעמיו להביא בתולה הבאה משני עממין ומעם שיש בו שני עממין ואת אמרת גיורת מכנה ותו לא. לכאורה קשה דהא הלימוד השני כאן הוא על הבאה מעם שיש

בו עצמו שני עממין והיינו עמון ומואב, דנחלקו דזכרים אסורים ונקבות מותרות, וגם על זה אמר ואת אמרת גיורת מכנה ותו לא, ולכאורה מה הקושיא הרי הבאה מעם שיש בו שני עממין אמר בא"ד א' דזהו גיורת מכנה, דהיינו ששני הוריה גרים ובאותה קדושה הם, ומאי הוסיף הוא בזה שעל זה אומר ואת אמרת וכו'. והביאור הוא דבאמת לא מיירי כאן בב' לימודים שונים וש אחד מהם על הבאה מעמון וכו', דהרי באמת בזה אין שום חידוש דזהו גיורת מכנה, אלא דכאן מיירי באופן אחד הנלמד מב' לימודים, והיינו דמיירי שאביה הוא עמוני שהוא בא מעם שיש בו שני עממין, ומשא"כ אמה ישראלית, וזה החידוש שאפי' שיש בה ב' צדדים לחלק בין הקדושות, מ"מ היא כשרה לכהונה.

שכה. בגמ' ת"ר בנים ולא בנות דברי ר"ש אמר ר' יהודה הרי הוא אומר בנים אשר יולדו להם דור שלישי הכתוב תלאן הלידה. היינו דהיות והכתוב תלאן

בלידה ממילא כל הנולדים להם אסורים ולא רק בנים. אבל קשה דא"כ למאי אמר הכתוב בנים, והיה לו לומר אשר יולדו להם דור שלישי, ומכך שכתב בנים, לכאורה בא למעט בנות, ומה שתלאן בלידה אולי בא למעט אופן אחר. ועיין רש"י בלישנא אחרנא דביאר דהיות ובלידה תלאן הכתוב מוכרחים לומר דהנשים שמהם נולדו אלו אסורים בניהם, וממילא ודאי שגם אמן אסורה ואין למעט הנקבות.

דף עח ע"א

שכט. בגמ' ואם נאמר דורות ולא נאמר בנים הייתי אומר לאותן העומדים על הר סיני לכך נאמר בנים. היינו דאם לא נאמר בנים היה הו"א דלא מיירי כאן על דור שלישי של מצרים שאסורים לישראל, אלא מצרים אסורים לישראל עד דור שלישי מיוצאי מצרים ומאלו שעמדו על הר סיני, אבל דור שלישי של ישראל העומדים על הר סיני כבר יהא

מותר בהם אפי' מצרי ראשון, וזה קמ"ל בנים דהיינו בני המצרים ולא בישראל איירי. אבל לכאורה עדיין קשה דהרי גם אם לא היה כתוב בנים יש לנו ללמוד מכך דכתיב אשר יולדו דבדור שלישי של מצרים איירי, ומה ההו"א שבדור שלישי דישראל איירי דלכך בעינן לומר בני, וצ"ע.

של. בגמ' אמר ליה אביי אלא הא דאמר ר' יוחנן הפריש הטאת מעוברת וכו' אלא א"א עובר ירך אמו הוא הוה ליה ולד הטאת וכו'. היינו שמדמה מה שאזלינן כאן ביחס של הבן אחר אמו לומר דגם העובר ירך אמו, ולכך קשיא ליה דא"כ ולד הטאת הוא ולמיתה אזיל ואיך יכול להתכפר בה אם רוצה. אבל באמת קשה מה עניין היחס אחר אמו להא דעובר יהא ירך אמו, דשני עניינים שונים הם, דשם הנידון הוא אם בזמן שהוא עובר חד בריה נחשבים או כשנים, ומשא"כ כאן הנידון הוא אם מייחסים הבן אחר אמו או אחר אביו, ואם אינם דומים

זה לזה ממילא אפשר לומר דעובר לאו ירך אמו, ולכך אמר ר' יוחנן דאפשר להתכפר בה, דהוה כהמפריש ב' הטאות לאחריות, וצ"ע.

דף ע"ב

שלא. בגמ' כי אתא רבינא אמר ר' יוחנן באומות הלך אחר הזכר נתגיירו הלך אחר פגום שבשניהם. היינו דלגבי אומות הביא ראייה לקמן מן הפסוקים דמצינו דאיסור לא תחיה כל נשנה שנאמר בכנענים רק אחר הזכר נאמר, ומשא"כ מן האם כתוב שמותר לקנותם לעבד. אבל קשה מניין לו לומר דבנתגיירו נחמיר עליהם ליזיל בתר הפגום ביותר מבין השניים, וגם מה הסברא בזה, וכי משום שזכו ובאו תחת כנפי השכינה נחמיר עליהם יותר ממה שהיו בזמן גיותם, ודוחק לומר דבשביל להרחיק גרים מישראל פסקו כן. ואולי יש לומר דהטעם בזה הוא כדי להרחיק איסורים מישראל, ולכך נחמיר עליהם שלא יהא אפי' צד

אחד האסור לישראל להתירו בקהל, ולכך אפי' אם רק בצד אחד יש בהו איסור אסורים בקהל שלא יטמאו את ישראל. **שלב.** בגמ' אמר להם מי יתן לי דור שלישי ואתהרנו וכו' ידיע חיי דלא ידיע לא חיי וכו'. צריך ביאור איך אמר ר"א מי יתן לי וכו', והרי בהדיא אמרו לקמן ידיע חיי יותר מתלתא דרי, וכי יטהרה ר"א, והרי אמרו דעד עשרה דרי היא טמאה. ודוחק לומר דר"א חולק דבאמת גם הידיע לא חיי יותר מתלתא דרי. ועיין בתוד"ה מי יתן דכתב דמה שאמר ר"א סתמא אמר, אבל אם היו מביאים לפניו ידוע היה אומר להם דהיא מותרת, דהוא סובר דגז"ש דון מינה ומינה וממילא יש ללמוד מהא דעמוני דהנקיבות מותרות, ובכך יתורץ הקושיא דבאמת בידיע היה מתיר אילו כאן מיירי בסתמא שאין ידיע. אבל עדיין קשה דהרי מה שלמידים למ"ד מינה ומינה מהא דעמוני, הוא להתיר הנקיבות רק מדור עשירי, אבל בדור שלישי ודאי

עדיין אסורות, וכדאמרו בגמ' דדכי אהני גז"ש מעשירי ואילך, ואיך אמר כאן ר"א דבדור שלישי יטהרנו, וצ"ע.

שלג. בגמ' אמר ר' זירא לדידי מפרשא לי מיניה דר"י דידיע חיילא דלא ידיע לא חיילא דידיע ולא ידיע עד תלתא דרי חיילא טפי לא חיילא. היינו דברור ליה לגמ' דממזר שיש חשש שיבואו להטמאות בו לא חיילא, ולכך רק הידיע חיילא דידיענא שמממזר הוא ולא יטמאו בו. אבל קשה דבגמ' קידושין איתא מח' אם לכשיבואו אליהו אם משפחות הממזרים יוציא מכלל ישראל ויצרף את ישראל ככסף, או שמשפחה שנטמאה נטמאה, ולכאורה לפי מה שאמרו כאן דמי שאין ידוע לא חיילא איך שייך שיטמאו במשפחות ממזרים כלל, וכי בידיים לקחו להם ממזרים, והרי שם משמע דמיירי שנטמאו משום שהטעו אותם וכדאמרינן שם דהיה משפחה שקירבו בזרוע וכו', והיינו שבטעות לקחו ממזרים, ואיך

שייך שיארע כן והרי כגון אלו לא חיילא, וצ"ע.

שלג. בגמ' שניה אמר להם שמא עוברי עבירה יש בכם וכו' בדקו ולא מצאו. לכאורה קשה איך שייך לומר שבדקו אם יש עוברי עבירה ולא מצאו, וכי שייך שיהיו נקיים לגמרי מעוברי עבירה, והרי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא וצריך לומר דרק בעבירה של זנות מיירי, וכדכתיב בפסוק ומצח אשה זונה היה לך, וזה לא מצאו, אבל שאר עבירות ודאי שא"א שלא יהיו כלל, ובאמת סתם עבירות אין גורמות לעצירת הגשמים אלא זנות וכדאמר הכתוב.

דף עט ע"א

שלג. בגמ' ואכתי משוא פנים יש בדבר אלא שבקש רחמים שלא יקלטנו הארון. לכאורה קשה דהרי כשם שיש משוא פנים בזה שהצילו והתפלל עליו שתפלטנו, כך יש משוא פנים בזה שדווקא עליו התפלל שלא יקלטנו, ואילו

על אחרים לא התפלל כן. והביאור הוא דבאמת המשא פנים שאמרו הוא על כך שאם עכשיו מתפל עליו שיפלטנו גורם בזה שזרע אחר של שאול ימות במקומו, ומאי חזית דדמא דהאי סמיק משל חבירו, אבל אם מתפלל קודם שעבר לפני הארון ניהא, דהרי אין אחר מת במקומו בידיים, דעדיין לא מיירי שהיה הוא מן השבעה שצריכים למות.

שלו. בגמ' אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ואל יתחלל שם שמים בפרהסיא. צריך ביאור למה נקט ר' יוחנן אות אחת, הרי לכל הפחות תיבה אחת יש לעקור בשביל כך, שלא יהא כתוב לא יומתו אלא יומתו, ולמה אמר דרק אות אחת תעקר. ואולי אות אחת הוא לאו דווקא וה"ה תיבה אחת, אבל דוחק הוא דהרי תיבה אחת חידוש גדול יותר הוא, וצ"ע.

שלו. בגמ' אלא מהכא ויספר שלמה כל האנשים הגרים אשר בארץ

ישראל וימצאו מאה וחמשים אלף. צריך ביאור דמשמע כאן דשלמה ספר כל הגרים שהיו בארץ ישראל, וא"כ לכאורה כלולים בזה כל הגרים גם אלו שנתגיירו קודם לכן, ואם כולל כולם היו רק מאה וחמשים אלף, א"כ ודאי דלא נתווספו בשביל מעשה זה של קידוש השם עצמו כל אלו, דהרי כבר היו קודם לכן גרים, ומניין דממעשה זה עצמו כן נתווספו מאה וחמשים אלף, וצ"ע.

שלו. בגמ' יהושע גזר בזמן שביהמ"ק קיים דוד גזר בזמן שאין ביהמ"ק קיים. לכאורה קשה דהרי גם יהושע וגם דוד לא היו קיימים בזמן שביהמ"ק קיים, אלא קודם שהוקם ביהמ"ק הראשון היו, וא"כ איך אפשר לומר דזה על זמן שביהמ"ק קיים גזר, וזה על אחר שנחרב גזר. והביאור הוא דבאמת שניהם גזרו על זמנם וגם על אחר זמנם, רק דיהושע שתלה הגזירה שיהא לפני המזבח ממילא כל זמן שהמזבח קיים גזירתו קיימת, ולכן משחרב

ביהמ"ק התבטלה גזירתו, אבל דוד שלא תלה הגזירה דווקא לפני המזבח, לכך גם אחר שנחרב ביהמ"ק הגזירה קיימת.

דף עט ע"ב

שלט. במשנה סרים חמה לא חולץ ולא חולצין לאשתו מפני שלא היתה לו שעת הכושר. כאן משמע דסרים חמה היא רק מי שנולד כך ממעי אמו, ולכן לא היה לו שעת הכושר, אבל באמת סרים חמה הוא גם מי שאחר לידתו נעשה סרים מחמת חולי, רק דמ"מ כאן מיירי רק ממי שממעי אמו סרים הוא, דרק לו לא היה שעת הכושר.

שנ. בגמ' והא לאו בר הכי הוא אמר רבא א"כ אין לך אשה שכשרה ליבם שלא נעשה בעלה סרים חמה שעה אחת קודם למיתתו. היינו דגם הבעל שמת קודם מיתתו לא היה ראוי להוליד, ואם בלאו בר הכי פטור מחליצה למה לא יהא היבם פטור מחליצה גם כשהמת מת

כשאינו ראוי, ואלא ודאי דגם באינו ראוי יש מצות חליצה וה"ה כשהיבם אינו ראוי. אבל צריך ביאור דהא מה שאמרו דלאו בר הכי הוא מיירי כשהיבם אינו בר הכי, ולכך הקשו למה יהא חולץ דממילא אינו יכול להקים שם לאחיו, ובזה ניהא גם אם קודם לכן היה בר הכי דעכשיו יהא פטור מחליצה, דמ"מ עכשיו אינו בר הכי ואינו יכול להקים שם לאחיו, וממילא הקושיא קושיא הוא, אבל מה שתירץ רבא דא"כ אין לך אשה וכו' שם מיירי לגבי המת שבזמן מיתתו לא היה ראוי להוליד, ולמה בשביל מה שבסוף ימיו לא היה ראוי להוליד היה הו"א שיהא פטור אחיו מלהקים לו שם, ומה הראיה מכך ליבם סרים, וצ"ע.

דף פ ע"א

שמא. בגמ' ר' אלעזר אומר לעולם לא הדר ביה וכי תנן הדיא לעונשין. היינו דגם אם לא הדר ביה ר"א יש לתרץ הסתירה בין

המשניות, דשם דאמר בזכר כב"ה וכו' מיירי לגבי עונשין שאם עד כ' לא הביא ב' שערות חשבינן ליה גדול וחייב בעונשין. אבל קשה דשם במשנה לא מיירי כלל לגבי עונשין, ומיירי רק לגבי חולץ וחולצין לו, ואם ר"א אמר שם דבריו לכאורה ראייה הוא דכך סבר לגבי חליצה עצמה, וממילא הסתירה במקומה עומדת. והיה אפשר לתרץ תירוץ אחר במה שאמר שם ר"א במשנה, דבאמת הוא אינו סובר דסרים חייב בחליצה וחולצין לו, אלא דבא ר"א לומר דלשיטה שסרים חייב בחליצה ההלכה הוא בזכר כב"ה ובנקבה כב"ש, אבל הוא עצמו סובר דסרים כלל אינו חייב בחליצה וכמשנתינו. ובאמת קשה למה לא תירצו כן בגמ'. ואולי יש לומר דבאמת זהו כוונת ר' אלעזר במה שאמר דלעונשין אתמר, והיינו שבאמת אמר ר"א דבריו שם במשנה לשיטה שסרים חייב בחליצה, ואם תקשה למה אמר דברים אלו הרי ממילא הוא חולק שאינו

חייב בחליצה, על זה יאמר לך ר"א דגם לשיטתו יש נפק"מ בזה לעניין עונשין, וממילא ניחא דבאמת ר"א אמר הדברים לגבי מה שאירי שם.

שמב. בגמ' בן שמנה הרי הוא כאבן
ואסור לטלטלו אבל אמו שוחה
עליו ומניקתו מפני הסכנה.
 ביאר רש"י מפני סכנת שניהם, של הבן משום דבלא מזון ימות, ושל האם כדי שלא ירבה חלב הדדין ותיאנס. ולכאורה קשה איך שייך לומר דחיישינן לסכנה של הבן, והרי עכשיו אמרנו דחשוב כאבן ואסור אפי' לטלטלו, ולמה עכשיו נחשוש לסכנתו. ובאמת עוד יותר קשה איך שייך לומר שמי שנולד בן ח' חדשים שלא יהא מוחזק כבן קיימא עד בן שיהא בן כ' שנה, וכי אם היה חי כמה שנים אין זה חזקת חיות, וכי גם בכך י"ג נאמר דאסור לטלטלו משום דכאבן הוא, הרי מיירי באדם שחי ומדבר כאחד האדם, ולמה נחשיבו כאינו מוחזק לבר קיימא. וצריך לומר דזהו הכוונה דכל זמן שאין המעשה שצריכים

לו יש בה חשש לחיותו אסור לעשות, והנפק"מ אולי לייבום אם נקרא בזה אה של המת או לא וכדומה, אבל דבר שיהא במה שלא נעשה המעשה חשש לחייו, ודאי שאין לנו להניחו למות ולא להצילו, דכל רגע של חיות חיות הוא, ואפי' מחללים שבת לכאורה בשביל זה, דהרי גם לשכיב מרע בשביל הצלת חייו לזמן מועט מחללים שבת בשבילו, רק דלמה שאין מוכרחים הרי הוא כאבן ואסור בטלטול וכדומה, וצריך עוד עיון בזה.

דף פ ע"ב

שמוג. בגמ' ואכשריה כמאן כרבי דאמר משתחא כיון דאיכא רשב"ג דאמר משתחי כרבים עבד דתניא רשב"ג אומר כל ששהה לי יום וכו'. צריך ביאור דאיך שייד לומר דמשום שיטת רשב"ג הרי כרבים עבד, והרי רשב"ג אמר בהדיא דרק עד לי יום הוה נפל, ומשמע דיותר מכך כן הוה נפל, ומשא"כ רבא

תוספאה פסק דלא הוה נפל אחר לי יום, דהרי מיירי שנשתחה ג' חדשים. וצריך לומר דאפי' דלא עבד כרשב"ג, מ"מ כיון דגם רשב"ג סבר דשייד שיהא העובר משתחה בבטן אמו, ממילא אין דעת החולקים רבים שנפסקה הלכה כמותן, דהרי יש כנגדם דעת רבי ורשב"ג, ולכך יכול הוא לפסוק גם כרבי לבדו.